*א המפלת אור לשמונים ואחד בית שמאי פוטרין מקרבן ובית הלל מחייבים אמרו (להן) בית הלל לבית שמאי מאי שנא אור שמנים ואחד מיום שמנים ואחד אם שיוה לו לטומאה לא ישוה לו לקרבן מדקאמר ב"ה לב"ש מאי שנא אור שמונים ואחד מיום שמונים ואחד שמע מינה אור אורתא הוא שמע מינה מיתיבי *יכול יהא נאכל אור לשלישי ודין הוא זבחים נאכלים ליום אחד ושלמים נאכלים לשני ימים מה להלן לילה אחר היום אף כאן לילה אחר היום ת"ל °ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום ב בעוד יום הוא נאכל ואינו נאכל לאור שלישי יכול ישרף מיד ודין הוא זבחים נאכלין ליום ולילה אחד ושלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד מה להלן תיכף לאכילה שריפה אף כאן תיכף לאכילה שריפה תלמוד לומר °והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף ג ביום אתה (שורף) ואי אתה שורפו בלילה מדקאמר יהא נאכל אור לשלישי אלמא אור אורתא הוא שמע מינה תא שמע *ד אור של יום הכפורים מתפלל שבע ומתודה שחרית מתפלל שבע ומתודה במוסף מתפלל שבע ומתודה במנחה מתפלל שבע ומתודה *בערבית מתפלל מעין שמונה עשר ר' חנינא בן גמליאל אומר משום אבותיו ה מתפלל שמונה עשר שלימות מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת אלמא אור אורתא הוא שמע מינה תא שמע *דתני דבי שמואל לילי ארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר אלמא אור אורתא הוא אלא בין רב הונא ובין רב יהודה דכולי עלמא אור אורתא הוא ולא פליגי *מר כי אתריה ומר כי אתריה באתריה דרב הונא קרו *נגהי ובאתריה דרב יהודה קרו לילי ותנא דידן מאי טעמא לא קתני לילי *לישנא מעליא הוא דנקט וכדר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע בן לוי לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו °שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו שנאמר °מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה רב פפא אמר תשע שנאמר °כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה רבינא אמר עשר וי"ו דטהור רב אחא בר יעקב אמר שש עשרה שנאמר °כי אמר מקרה הוא בלתי טהור הוא כי לא טהור תניא דבי רבי ישמעאל לעולם יספר אדם בלשון נקיה שהרי בזב קראו מרכב ובאשה קראו °מושב ואומר °ותבחר לשון ערומים ואומר °ודעת שפתי ברור מללו מאי ואומר וכי תימא הני מילי בדאורייתא אבל בדרבנן לא תא שמע ואומר ותבחר לשון ערומים וכי תימא הני מילי בדרבנן אבל במילי דעלמא לא *ואומר ודעת שפתי ברור מללו ובאשה לא כתיב בה מרכב והכתיב °ותקם רבקה ונערותיה ותרכבנה על הגמלים התם משום ביעתותא דגמלים אורחא היא והכתיב °ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור התם משום

תורה אור

ויקרא יט | שם ז | בראשית ז | דברים כג | ש"א כ | איוב טו | שם לג | בראשית כד | שמות ד

המפלת אור לשמונים ואחד. בכריתות בפרק קמא דקיימא לן זאת תורת היולדת מלמד שמביאה קרבן אחד על ולדות הרבה יכול שתביא על הלידה שלפני מלאות ועל הלידה שלאחר מלאות קרבן אחד ולא יותר תלמוד לומר זאת שאם ילדה לאחר מלאות כגון שטבלה לסוף שבועיים של נקבה ונתעברה והפילה אם תוך מלאות הפילה נפטרת בקרבן אחד ואם לאחר מלאות הפילה כבר נתחייב' בקרבן הראשון קודם לידה שניה ולבסוף מלאות של לידה שניה תביא שתי קרבנות ואם הפילה ליל של כניסת שמונים ואחד שכבר עברה מלאות שלה אבל עדיין אינה ראויה להבאת קרבן שאין קרבן נשחט בלילה: **בית הלל מחייבי.** שתי קרבנות דלאחר מלאות קרינא ביה ובית שמאי פוטרין אותה בקרבן אחד כדמפרש טעמייהו: **מאי שנא אור שמונים ואחד מיום שמונים וא'.** הלא אתם מודים לנו שאם לא הפילה הלילה והפילה למחר שחייבת אף כשהפילה אור לשמונים ואחד תתחייב שהרי לכל דבר זמן היום והלילה שוים: **אם שיוה לו לטומאה לא ישוה לו לקרבן.** בתמיה ועוד ראיה אחרת דהואיל ושוה לו לטומאה שעד שקיעת החמה של שמונים דמיה טהורים ואם תראה לאחר שקיעת החמה דמיה טמאין כאילו היא רואה למחר ולמה לא ישוה לו אף לקרבן שכשם שאם תפיל למחר תתחייב כך תתחייב על הוולד של לילו ותשובת בית שמאי במסכת כריתות היא שנויה לא אם אמרתם ביום שמונים ואחד שכן יצתה לשעה הראויה להביא בה קרבן לפיכך נתחייבה בקרבן הראשון ושוב אין לידה השניה נפטרת בו תאמרו במפלת אור לשמונים ואחד שלא יצתה מידי וולד הראשון לשעה הראויה לקרבן והדמים שאתם אומרים אינן מוכיחים שהרי הפילה תוך מלאות דמיה של לידה טמאין ופטורה מן הקרבן: **אור לשלישי.** לאור כניסתו של שלישי ה"ג גרסינן אור לשלישי ושלמים קאי דכתיב בהו ביום זבחכם יאכל וממחרת וצוה לשורפו לבוקרו של שלישי יכול יהא נאכל ליל שלפניו: **זבחים נאכלים ליום אחד.** תודה דכתיב ביום קרבנו יאכל ושלמים נאכלים לשני ימים מה להלן לילה אחר היום דכתיב בגופיה דקרא לא יניח ממנו עד בוקר הא כל הלילה אוכל וכן פסח לא תותירו ממנו עד בוקר אף כאן לילה אחר הימים הכתובים בה: **ת"ל וממחרת והנותר עד יום.** בעוד שהוא יום ממחרת אכול ולא משתחשך: **מה להלן תיכף לאכילה שריפה.** כשכלה זמן אכילתן מתחיל זמן שריפתו כדכתיב והנותר ממנו עד בקר באש תשרופו: **אף כאן.** זמן אכילתו כלה ערבית כדאמר וישרף בלילה: **תלמוד לומר.** בצו את אהרן ביום השלישי באש ישרף כאן לא נאמר עד יום אלא ביום משום דהאי קרא לא איירי בזמן אכילה אלא בשריפה להורות שביום הוא נשרף ולא בלילה וקרא דלעיל בקדושים תהיו: **באתריה דרב הונא קרו.** לאורתא נגהי: **מאי טעמא לא תני לילי.** כדתנא דבי שמואל ומשני אלישנא מעליא קא מיהדר שמצוה ודרך נקיי הדעת לספר בלשון נקיה: **דבר מגונה.** לאו משום דלילי דבר מגונה הוא והא דר' יהושע בן לוי בעלמא איתמר ומיהו שמעינן מינה לשון חכמים לחזר אחר לשון נאה ונקי: **אשר איננה טהורה.** ולא כתיב הבהמה הטמאה כי אורחיה הרי שמונה אותיות עקם הטמאה חמש אותיות הן אשר איננה טהורה שלש עשרה אותיות ואע"ג דבאורייתא כתיב טמא שני אורחיה בחד דוכתא ללמדך לחזור על לשון נקיה: **אשר לא יהיה טהור.** הוה ליה למיכתב איש טמא וכי נמי משוית לטהור חסר ו' איכא עיקום תשע שהרי שתים עשרה יש וטמא אינו אלא שלש: **ו' דטהור.** דהא לא חסר הוא: **כי אמר מקרה.** טמא הוא לכתוב ולשתוק ויש כאן עיקום י"ו אותיות: בזב כתיב (ויקרא טו) וכל המרכב אשר ירכב ובאשה כתיב (שם) או על הכלי אשר היא יושבת לפי שאין הגון להזכיר רכיבה באשה ואע"פ שהמרכב והמושב שוין בדיניהם: **ותבחר לשון ערומים.** מצוה עליך כך: **ברור מללו.** ל' נקי ומבורר: **מאי ואומר.** למה לו ואומר הא נפקא ליה מקמא: **ס"ד וכי תימא ה"מ בדאורייתא.** תורה הקפידה בלשונה שיצאתה מפי הגבורה אבל חכמים במשנה ובברייתא אין להקפיד על לשונם: **ת"ש ותבחר לשון ערומים.** שמעינן שהערומים בוחרי לשון הם: **משום ביעתותא דגמלים.** שהוא גבוה ומתיירא שלא תפול אורחה דאשה לרכוב כדי שתהא מחזקת בו בידים ורגלים:

משום

אם שיוה לו לטומאה. חזרו ב"ה מזה הטעם מתשובתם של ב"ש וטעמייהו כדתניא פ"ק דכריתות (דף ח.) או לבא לרבות אור לשמונים ואחד: **תלמוד** לומר ביום. תימה אמאי אילטריך עד יום תיפוק ליה דאינו נאכל אור לשלישי מדאילטריך ביום דאי ס"ד דנאכל פשיטא דאינה נשרפת באותו לילה דתיכף לאכילה שריפה ויש לומר דאי לאו עד יום ה"א נאכל ואילטריך ביום למעוטי שלא ישרף בלילה של אחרי כן: **שהרי** בזב קראו מרכב וכו'. מרכב ומושב אין דינו שוה דנוגע במרכב אין טעון כבוס בגדים כדמוכח בתורת כהנים ובריש מסכת כלים* והשתא קשה לר"י היכי קאמר דבאשה קרוי מושב אם ר"ל אפי' אוכף שיש לו דין מרכב אף באשה שינה הכתוב לקרותו מושב לדבר דרך כבוד דהא לקמן משני משום ביעתותא דגמלא אורחא הוא אלמא לשנות הדבר ממה שהוא אין לכתוב דרך כבוד ונראה לר"י דה"פ ובאשה קראו מושב מרבויא דקרא דמושב דהכי איתא בתורת כהנים אשר היא יושבת עליו זה מושב כלי זה מרכב לימדנו הכתוב לספר בלשון נקיה שלא כתבו בהדיא כמו בזב:

דכל

[משנה ג]

מסורת הש"ס

כריתות ז: עדיו' פ"ד מ"י [להם]

זבחים נו: [ע"ש כמה שינויים]

[שורפו]

יומא פז: נדה ח:

ביומא ובנדה הגי' בנעילה מתפלל שבע ומתודה

[לקמן ז: ע"ש]

[שבת קנג. ביצה טו. יומא נה. נדרים מט. נב: ב"מ מ. קיז. ב"ב יב. מנחות קז: בכורות לג. חולין סו.]

*[ברכות יח: יומא עה. יבמות יח: קג. כתובות יג. סה: גיטין עו: פ: ב"מ לא. סנהד' כד. תמורה ג.]

[ת"ש ואומר כצ"ל]

◆

גליון הש"ס

גמ' שהרי עקם הכתוב. עי' מדרש רבה ריש פ' אמור:

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"א מהלכות מחוסרי כפרה הלכה ח*: סמ"ג עשין רי"ח

ו ב מיי' פ"י מהלכות מעשה הקרבנות הל' ו:

ז ג מיי' פי"ט מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ד:

ח ד מיי' פ"ב מהלכות תפלה הלכה ז [ופ"ב מהל' תשובה ה"ז טור או"ח סי' תרי"ע]:

ט ה מיי' שם הלכה ד טוש"ע א"ח סי' תרכד סעיף א:

[פי' כנוי הוא כמו שקורין לסומא סגי נהור והעיקר בה מן ולא יגה שביב אשו (איוב יח) ערוך]

◆

רבינו חננאל

דתנן בכריתות פ' המפלת לאור שמונים ואחד ב"ש פוטרין מן הקרבן וב"ה מחייבין כו' פי' יולדת נקבה שטבלה לאחר י"ד ושמשה ונתעברה והפילה לילי פ"א כלומר שלמו פ' יום ימי טוהר ובמוצאי פ' בלילה לילי פ"א הפילה ב"ש פוטרין מן הקרבן על זה הנפל שהיו אומרים הקרבן שהיא מביאה על הלידה פוטר זה הנפל שהרי ביום פ"א נתחייבה בקרבן הלידה וכל מה שהיה מקודם אותו הקרבן פוטרם זה הקרבן וב"ה [מחייבין דהלילה] כיום פ"א הוא חשוב הלא אם ראת דם לילי פ"א דם נדה הוא ולא דם טוהר פירוש הנה הלילה והיום שוין לטומאה כי ראיתה לילי פ"א וראיתה יום פ"א שוין לטומאה נדה היא בין ביום בין בלילה כך אם הפילה לילי פ"א כאלו יום פ"א הפילה וכשם שחייבת קרבן אחר המפלת יום פ"א כך חייבת קרבן המפלת לילי פ"א ומדקאמרי ב"ה מאי שנא [אור] פ"א מיום פ"א ש"מ אור אורתא הוא ש"מ: [ועוד] ת"ש דתניא יכול יהא זבח השלמים נאכל לאור שלישי ודין הוא וכו' ונסיב ליה תלמודא ת"ל והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף ביום אתה שורפו ואי אתה שורפו בלילה ש"מ אור אורתא הוא ש"מ. פשוטה היא מיהו אנו מפרשי' ראש דברים התודה נאכלת ביום שנשחטת ובלילה והנותר בבקר נשרף שנאמר ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל וגו' דינה להאכל יום שנשחטה וכל הלילה ובקר שהוא תכף לאכילתה כלומר עכשיו כשנאסר באכילתה תהיה שרפתה והוו זבחים נאכלין ליום אחד כך זבח השלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד שנאמר ביום הקריבו את זבחו יאכל וממחרת נאכלין בו ביום שנשחטין ובלילה ומחר וכיון שחשך נאסר באכילתן הייתי אומר ישרפו אותה הלילה ותהא שריפתן תיכף לאיסור אכילתן ת"ל והנותר ביום השלישי באש ישרף ביום ישרף ולא בלילה ש"מ אור אורתא הוא ש"מ: ת"ש אור יום הכפורים מתפלל שבע ומתודה וכו' ועוד תא שמע לילי ארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר ש"מ אור אורתא הוא שמע מינה. ותנא דידן אמאי קרי ללילה אור ואמרינן לישנא מעליא כלומר לא בעי למיתנא לילה שהוא חשך אלא קראו לחשך אור כגון דקרו לסמיא סגיא נהורא וכדאמרינן אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות שנאמר ומן הבהמה אשר איננה טהורה שהן י"ג אותיות ואלו כתב בה"א הטמאה היה די לו ומפני מה הוסיף שמונה אותיות משום שלא להזכיר שם טומאה. ודברי רב פפא ורבינא ורב אחא כענין הזה ופשוטין הן: **בזב** קראו מרכב שנאמר וכל המרכב אשר ירכב עליו יטמא ובאשה כתיב (ויקרא טו כ) וכל אשר תשב עליו יטמא ומפני מה לא הזכיר באשה מרכב שהמרכב הוא בפיסוק רגלים והוא דרך גנאי באשה הזכרת פיסוק רגלים במקום שאפשר לו להזכירו בלשון שבח אבל ברכיבת הגמל וכיוצא בה משום פחד שמתיראה לרכוב דרך ישיבה שלא תפול אי אפשר שלא להזכיר רכיבה אין עליו כלום. ואקשינן אמר

שמא

תורה אור

משום בניו אורחא הוא והכתיב °והיא רוכבת על החמור (ש"א כה) התם משום ביעתותא דליליא אורחא הוא ואיבעית אימא משום ביעתותא דליליא ליכא משום ביעתותא דדוד איכא ואיבעית אימא ביעתותא דדוד נמי ליכא משום ביעתותא דהר איכא ובאורייתא מי לא כתיב טמא אלא כל היכא דכי הדדי נינהו משתעי בלשון נקיה כל היכא דנפישין מילי משתעי בלשון קצרה כדאמר רב הונא אמר רב ואמרי לה אמר רב הונא אמר רב משום ר"מ ^אלעולם *ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה וכל היכא דכי הדדי נינהו משתעי בלשון כבוד והא רוכבת ויושבת דכי הדדי נינהו וקאמר רוכבת רכבת כתיב. הנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דרב חד אמר שויתינן האי שמעתא כדבר אחר מסנקן וחד אמר שויתינן האי שמעתא כגדי מסנקן ולא אישתעי רב בהדי דהאיך. הנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דהלל וחד מינייהו רבן יוחנן בן זכאי ואמרי לה קמיה דרבי וחד מינייהו רבי יוחנן חד אמר מפני מה בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה וחד אמר מפני מה בוצרין בטהרה ומוסקין בטומאה אמר מובטח אני בזה שמורה הוראה בישראל ולא היה ימים מועטים עד שהורה הוראה בישראל. הנהו תלתא כהני חד אמר להו הגיעני כפול וחד אמר הגיעני כזית וחד אמר הגיעני כזנב הלטאה בדקו אחריו ומצאו בו שמץ פסול והא (תניא) *^באין בודקין מן המזבח ולמעלה לא תימא שמץ פסול אלא אימא שחץ פסול ואי בעית אימא שאני התם דאיהו דארע נפשיה. ההוא ארמאה דהוה סליק ואכיל פסחים בירושלים אמר כתיב °כל בן נכר לא יאכל בו (שמות יב) °כל ערל לא יאכל בו (שם) ואנא הא קאכילנא משופרי שופרי אמר ליה רבי יהודה בן בתירא מי קא ספו לך מאליה אמר ליה לא כי סלקת להתם אימא להו ספו לי מאליה כי סליק אמר להו מאליה ספו לי אמרו ליה *^גאליה לגבוה סלקא אמרו ליה מאן אמר לך הכי אמר להו רבי יהודה בן בתירא אמרו מאי האי דקמן בדקו בתריה ואשכחוהו דארמאה הוא וקטלוהו שלחו ליה לרבי יהודה בן בתירא שלם לך ר' יהודה בן בתירא דאת בנציבין ומצודתך פרוסה בירושלים. רב כהנא חלש שדרוה רבנן לר' יהושע בריה דרב אידי אמרו ליה זיל בדוק מאי דיניה אתא אשכחיה דנח נפשיה קרעיה ללבושיה ואהדריה לקרעיה לאחוריה ובכי ואתי אמרו ליה נח נפשיה אמר להו אנא לא קאמינא °ומוציא דבה הוא כסיל (משלי י) יוחנן חקוקאה נפק לקרייתא כי אתא אמרו ליה חיטין נעשו יפות אמר להם שעורים נעשו יפות אמרו ליה צא ובשר לסוסים ולחמורים דכתיב °השעורים והתבן לסוסים ולרכש (מלכים א ה) מאי הוי ליה למימר אשתקד נעשו חיטין יפות אי נמי עדשים נעשו יפות:

רב

משום בניו. שכן זכרים כתב לשון רכיבה: **דכי הדדי נינהו.** שאין אורך בלשון לא מן המגונה משתעי בלשון כבוד: **וכל היכא כו'.** והכי דלעיל עיקם ללמדך שצריך לחזור אחר לשון נקי ובשאר מקומות כתיב לשון מגונה וקצר ללמדך שישנה אדם לתלמידו לשון קצרה לפי שמתקיימת גירסא שלה יותר מן הארוכה: **רכבת כתיב.** ואע"ג דמצי למיכתב כמי ישבת חסר מיהו כל חסירות שבתורה לדרוש הן באין וכאן למדך בחסרון זה שתתפוס לשון קצרה ואפילו הוא מגונה שהרי כאן תפס לשון מגונה וקצר: **כגדי מסנקן.** °כגדי עייף סינוק לשון עייפות ודומה לו גד גדי וסינק לא בגמרא דשבת בפרק במה אשה יוצאה (דף סז:) התגבר מזלי ואל תהי עייף: **מפני מה בוצרים בטהרה.** בכלים טהורים: **ואין מוסקין בטהרה.** בזיתים קא קרי מסיקה ואין צריך למוסקן בטהרה כדאמר במסכת שבת בילאות שבת (ד' יז.) דלא חשיב מוהל היוצא מהן להכשיר שאינו שמן גמור אלא היוצא ע"י הכבד אבל יין הזב על הענבים מכשירן דניחא ליה ביה: **הגיעני כפול.** מלחם הפנים לחלקי: **שמץ פסול.** פסול כהונה חלל: **אין בודקין.** לענין יוחסין ליקח אשה: **מן המזבח ולמעלה.** אם שימש במזבח אין צריך לבדוק למעלה הימנו דאם לא היה ראוי לכהונה לא היו מניחין אותו לשמש כדתנן במסכת מדות (פ"ה משנה ד) לשכת הגזית שם היו יושבים ב"ד מיחסי כהונה ולויה כל כהן שנמצא בו פסול כשהיה רוצה להתחנך לעבודה לובש שחורים ויוצא: **שחץ פסול.** הוא עצמו היה גס רוח ומבזה קדשי שמים ואין ראוי לשמש כדקיימא לן [במנחות] (דף יח:) עבודה המסורה לבני אהרן כהן שאינו מודה בכולן אף במגונה שבהן אין לו חלק בכהונה: **דארע אנפשיה.** והצריך בדיקה אחריו וגלה שלא בדקוהו יפה מתחלה: **מי קא ספו לך.** כלום נותנין לך מן האליה לאכול אין נותנין לך אלא מן הכחוש שבו ונתכוון להטעותו לכשילך עוד ישאל מן האליה וביד ר' יהודה בן בתירא לא היה להורגו: **ספו לי מאליה.** הלעיטוני מן האליה וכבש היה ואלייתה קריבה לגבוה דכתיב בכבש (ויקרא ג) האליה תמימה: **ר' יהודה בן בתירא.** קאמר לי שאין אתם נותנים לי חלק יפה אלא מן הכחוש ואני נתתי דמים כמו כן: **מאי דקמן.** מה הדבר הזה שבא לפנינו: **נציבין.** שם עירו האי עובדא נקט הכא משום ההוא דלעיל דגרמו שיהם לבדוק אחריהם וההוא נקט משום לשון מגונה: **בדוק מאי דיניה.** בדוק ודע מה נהייתה בו: **אהדרי' לקרעיה לאחוריה.** שלא יבינו מהר להדיא ויצא לבם: **חקוקאה.** כינוי השם: **לקרייתא.** לכפרים לראות בתבואות: **שעורין נעשו יפות.** **עדשים נעשו יפות.** מאכל אדם:

רב

כל היכא דכי הדדי וכו' · ולכך עקם הכתוב ללמדנו שלעולם יספר אדם בלשון נקיה ואם כן לא היה עוקם אם כן מהיכא תיתי אפילו היכא דכי הדדי נינהו: **רכבת** כתיב · וא"ת לכתוב כמי ישבת ואומר ר"י דלא מצי למיכתב ישבת דכל היכא דכתב ישב בלא וי"ו אתא לדרשה כדדרשינן ולוט ישב בשער סדום אותו היום מינוהו שופט (בראשית רבה פרשה נ):

אין מוסקין בטהרה. מפרש ה"ר יוסף דטעמא דבצירה דפ"ק דשבת (ד' יז. ושם) לא שייכי במסיקה דשמא יבצרנו בקופה מזופפת והיא כמו פעמים שאדם הולך לכרמו ורואה אשכול שביכרה סוחטו ומזלפו ע"ג ענבים ובשעת בצירה עדיין משקה טופח עליהן דבזיתים אינו רגיל לעשות כן שאינו משקה ואינו חשוב כדאמר התם ואינו רוצה בקיומה:

שמץ פסול. פירש רבינו חננאל דבר עבודת כוכבים כדכתיב (שמות לב) לשמצה בקמיהם ופסול לכהונה כדתנן במסכת מנחות (דף קט.) כהנים ששמשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש ואין נ"ל לדבר אחר פירוש לע"ז שנאמר אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח ה':

ואנא אכילנא משופרי שופרי. מכאן אין ראיה שנאמין לכל הבא לפנינו ואומר ישראל אני דשאני הכא דרוב ישראל היו ואזלינן בתר רובא אך יש להביא ראיה מפרק החולץ (דף מה. ושם) דאמר ליה זיל גלי או נסיב בת מינך וכן *מההוא [שם מז.] דאתא לקמיה דרבי יהודה ואמר נתגיירתי ביני לבין עצמי אמר ליה נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה נאמן לפסול את בניך והיינו משום דמצי למימר ישראל אני והא דאמר בהחולץ (דף מו:) מי שבא ואמר גר אני יכול נקבלנו תלמוד לומר אתך במוחזק לך התם מיירי במוחזק לן באבהתיה שהם נכרים דאי לאו הכי נאמן במיגו דאי בעי אמר ישראל אני*:

[עי' תוס' יבמות מז: ד"ה במוחזק]

מאליה מי קספו לך. אע"ג דגדי אין אליתו קריבה רוב פסחיהם היה טלה או שמא הגיד לו ורבי יהודה בן בתירא שלא עלה לרגל (א) י"ל שלא היה לו קרקע או זקן היה שאינו יכול להלך ברגליו דפטור מפסח כמו מראיה א"נ נציבין חו"ל היא כדמוכח בסיפרי בפ' ראה ועוד בתרגום ירושלמי (בראשית י) ואכד וכלנה בארץ שנער מתרגם והדס ונציבין וקטיספי*:

חקוקאה. פי' רבינו חננאל סופר ור"י פירש מעיר חקוקה היא בספר יהושע (יט):

אבא

ומכלל דבריו משמע שהחטים לא נעשו יפות ולא היה רוצה להוציא דבר קללה מפיו:

עין משפט נר מצוה

י א מיי' פ"ב מהלכות דעות הלכה ד:

יא ב מיי' פ"כ מהלכות א"ב הלכה ג טוש"ע אה"ע סי' ב:

יב ג מיי' פ"א מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יח:

רבינו חננאל

טמא מי לא כתיב בתורה ופרקינן אלא כל היכא דכי הדדי נינהו משתעי דרך כבוד אלא במקום טמא שצריך לומר לא טהור שזה שלש אותיות וזה שש אותיות משתעי דרך קצרה. ואמרינן וכל היכא דכי הדדי נינהו · משתעי בלשון כבוד והא רוכבת ויושבת דכי הדדי נינהו ולא משתעי דרך כבוד ופרקינן רכבת כתיב פי' ואם י"ל נכתוב ישבת חסר וי"ו כל יושבת מלא נכתב כגון (איכה ד כא) יושבת בארץ עוץ (שופטי' ד' ה) והיא יושבת תחת תומר וכשמחסירו למדרש מחסירו ואין שם מדרש: **כגדי** מסנקן. פי' כגדי שמן מלא בכל אבריו כלומר נתמלאו מלא מעים שלנו מזו ההלכה שבענו ממנה כדתנן בתמיד (ד' כח) האברים והפדרים שלא נתאכלו מערב סונקין אותן בצדי המזבח וי"א גדי שנתפשט במים ומתחבט לצאת משם ואינו יכול וזה שאמר כדבר אחר מסנק ולא אשתעי בהדיה רב לפי שדבר על עצמו גנאי ופי' דבר אחר כמו חזיר: **בוצרין** בטהרה. כלומר נזהרין על בצירת ענבים ומסקי במסיקת זיתים אינן נזהרין כל כך פי' הענבים עלולים לקבל טומאה מפני שהמשקה שבהן מצוי להיות שותת בשעתו מה שאינו כן בזיתים ואע"פ ששניהן מכשירין כדתנן שבעה משקין הן הטל והמים והיין והשמן והדם והחלב ודבש דבורים. ושבח לזה שאמר מפני מה אין מוסקין בטהרה דלא הוציא טומאה מפיו: **וזה** שאמר ההוא כהן הגיעני כזנב הלטאה שהיא שרץ: **ומצא בו.** שמץ פסול פי' ע"ז כדכתי' (שמות לב כה) לשמצה בקמיהם*) שניה' פסולין לכהונה כי הכהנים ששמשו לע"ז פסולין כדתנן בסוף מנחות כהנים ששמשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש בירושלים ואין צריך לומר לדבר אחר שנאמר (מלכים ב כג ט) אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח ה' כלומר בבית חוניו פסול וכל שכן ע"ז עצמה ואקשינן והתנן במסכת קדושין אין בודקין לא מן המזבח ולמעלה ולא מן הדוכן ולמעלה כלומר כל כהן שהוחזק להקריב למזבח ובן לוי שהוחזק לדוכן אין צריכין לדקדק אחריו שלא עלה למזבח ולא לדוכן עד שבדקו והכשירוהו יושבי לשכת הגזית כדתנן בסוף מדות לשכת הגזית שם היתה סנהדרי גדולה יושבת ודנה את הכהונה כהן שנמצא בו פסול כו' ושנינן לא תימא שמץ פסול אלא שחץ פסול פי' שחץ פסול פסולות גסות הרוח ולעינת לשון כדאמרינן במסכת שבת פרק במה אשה אנשי ירושלים אנשי שחץ היו: **רבי** יהושע בריה דרב אידי לא בקש לומר דנח נפשיה דרב כהנא דאמר ומוציא דבה הוא כסיל: **חקוקאה** פי' סופר כדכתיב (ישעיה י' א) הוי החוקקים:

מסורת הש"ס

חולין סג:

[תנן] קדושין עו.

[לקמן סד:]

גליון הש"ס

רש"י ד"ה כגדי מסנקן. כגדי עיף. עי' בהרע"ב רפ"ג דמסכת תמיד:

(א) [עי' מ"ש במשנה למלך בפ"א מהל' ק"פ וסיים בזה"ל סוף דבר דברי תוס' אלו מתחלתם ועד סופם צריכים אלי תלמוד]

*) עיין בערוך ערך שחץ